

ЗЛАТНАТА ЛИСИЦА И ПРЕКАЛЕНО ЛЮБОПИТНИЯТ КРАЛСКИ СИН

Превод от полски: Ани Божкова, 1989

chitanka.info

Един крал, който имал слабост към всякакви чудновати неща, си купил в някаква далечна страна златна лисица, за която дал половината от съкровищата си.

Затворил я в сребърна клетка, която сложил в стаята до спалнята на кралицата.

— Ти ще се грижиш за нея — казал той на жена си и ѝ подал ключовете от клетката и от стаята. — Помни, че освен нас двамата никой няма право да влиза в тази стая и да се приближава до клетката, камо ли да я отваря. Искам лисицата да свикне само с нас и само нас да слуша.

Известно време кралят ѝ се радвал насаме, без да казва на никого, че има такава необикновена лисица. Най-накрая обаче не могъл да устои на изкушението да се похвали пред съседите си с какво чудо се е сдобил и колко пари е платил за него. Заповядал на глашатаяте да разгласят по цялата земя, че ако някой монарх, княз или велможа иска да види със собствените си очи нещо, което още не е виждал през живота си, да му дойде на гости. Понеже знаел колко са любопитни хората, кралят бил убеден, че скоро ще пристигнат много гости. За да се запаси с необходимото количество месо, устроил голям лов и дори сам отишъл с ловците в гората да види какво ще уловят.

Когато заминал, синът му — много разглезено и любопитно момче — решил да се възползва от отсъствието на баща си и да види златната лисица, за която толкова бил слушал. Помолил тогава майка си:

— Мамо, дай ми ключа от стаята, в която се намира лисицата! Искам поне за миг да я погледна.

— Няма да ти го дам — отвърнала кралицата, — защото кралят строго ми е забранил да го давам на когото и да било без негово знание.

Видял принцът, че нищо няма да получи от майка си и решил да вземе ключа с хитрост. Бил забелязал, че майка му го крие под възглавницата си, и при първия сгоден случай го откраднал.

Дал си дума, че само ще погледне лисицата и веднага ще върне ключа на мястото му.

Понякога обаче на лекомислените момчета им се случва да забравят клетките, които са дали пред себе си или пред родителите си. Принцът не само че много пъти погледнал златната лисица, но и

завързал разговор с нея. А лисицата, както е известно, е умно и хитро животно. Като видяла пред себе си това неопитно хлапе, тя се усмихнала колкото се може по-приятно и рекла с радостен глас:

— Ах, принце, колко се радвам, че пожела да ме видиш! Ти си толкова мил и красив, че ако ме помолиш да те науча на моите майсторлъци, а аз знам много такива, едва ли бих могла да ти откажа!

— Ами научи ме поне на един — казал принцът, — само че побързо, защото веднага трябва да върна ключа.

— Добре — съгласила се лисицата, — ще те науча да скачаш толкова високо, че да можеш да ловиш мухите по тавана.

Принцът погледнал към тавана и мухите по него и си рекъл:

„Ей, колко ще е хубаво да скачаш толкова нависоко! Та до тавана може да стигне само някой висок мъж, и то, ако се качи на големия сандък в ъгъла.“

Запалил се кралският син да скача и помолил лисицата веднага да го научи.

— Да — рекла лисицата, — ама нали трябва няколко пъти да подскоча до тавана, за да видиш как се прави. Не разбираш ли, че в клетката не става? Пусни ме за миг и веднага ще те науча да скачаш дори по-нависоко от тавана.

Колебаел се принцът, поглеждал неуверено ту лисицата, ту ключа от клетката, който за беля бил на една верижка с ключа от стаята, а лисицата хитро и умело разпалвала желанието му да се научи да прави скокове.

— Ех, кралски сине, по-добре да оставим всичко това! Като те гледам, макар и да си красив и строен, краката ти са слабички. Не зная дали ще подскочиш и на една педя от земята.

— Какво? Краката ми били слаби? — кипнал принцът. — Сега ще ти покажа как скачам! — И подскочил, но не много високо.

— Брей! — престорено се зачудила лисицата. — Не очаквах, че си толкова пъргав. Ако те понауча още малко, ще скачаш по-добре и от мене.

— Хайде тогава, учи ме! — извикал принцът и най-после се решил да отвори клетката.

Лисицата излязла, протегнала се доволно, сетне приклепнала за скок и рекла:

— Сега гледай внимателно как трябва да се скача, за да не ти викат некадърник!

И като скочила през отворения прозорец, махнала му с опашка за сбогом и се изгубила от погледа му.

Ах, как съжалявал принцът, че не е обуздал прекаленото си любопитство, но вече било късно. Като похлипвал, той затворил клетката и вратата на стаята, върнал ключа и със свито сърце зачакал какво ще стане, когато баща му се върне от лов.

През това време вече били пристигнали много монарси, князе и велможи, любопитни да видят онова чудо неவிжданo, което кралят бил обещал да им покаже. Когато той се върнал, всички започнали да го молят да им каже каква е тази чудесия, защото умират от любопитство.

— Ще ви покажа, само че не сега, а след тържеството — перчел се кралят — истинска, жива, златна лисица, която купих за луди пари в една далечна страна.

Започнали гостите да пируват; ядели, пиели и за нищо друго не говорели, само за златната лисица, която скоро щели да видят. Едни вярвали, че тя съществува, други се съмнявали, а имало и такива, на които им било все едно има ли я или я няма. Те почти не говорели за нея, но затова пък здравата си хапвали и пийвали, радостни, че е без пари.

След пиршеството кралят казал на жена си:

— Кралице, дай ми ключовете от стаята и клетката! А сега, мили гости, да отидем при златната лисица и да ѝ се порадваме.

Като рекъл това, тръгнал напред, а кралицата и всички участници в пиршеството го последвали. Кралят ги водел бавно, за да разпали още повече любопитството им. Когато отварял вратата на стаята с лисицата, той предупредил гостите:

— Драги мои, ще ви помоля само да не изразявате много бурно учудването и възторга си от златната лисица, защото ще я изплашите. Моля ви и да не я галите през решетката. Още не е напълно опитомена и може да ви ухапе.

Но колко потресен бил кралят, когато, въвеждайки гостите, съгледал празната клетка! Тъй се слисал, че за миг онемял и на въпросите: „Е, къде е тази чудна лисица? Покажи ни я, де!“ — отвърщал с безпомощно свиване на рамене и блуждаещ поглед.

Като се посъвзел малко, едва промълвил:

— Драги съседни, простете ми, но ще ви оставя. Сполетя ме такава загуба, че сърцето ми се къса от болка и мъка, а в гърдите ми бушува гняв към престъпника.

И той тръгнал, олюлявайки се, към спалнята си, седнал на кревата и потънал в тъжни размисли.

Малко по малко гостите се разотишли, като си говорели за случилото се. Едни съчувствали на краля, други се радвали, че най-сетне този горделивец и събирач на най-различни чудесии ще престане да се хвали, а някои дори го обвинявали, че си е измислил цялата тази история, та известно време целият свят да говори за него.

Какво да се прави, хората по света са различни. Има и такива, дето ще се наядат, ще се напият у стопанина, а после ще му се присмеят или още по-лошо — ще го одумат.

Кралят толкова дълго седял сам и страдал, без да пуска никого при себе си, че кралицата, обезпокоена за здравето му, отишла при придворния шут и му рекла:

— Само ти имаш достъп до краля по всяко време. Иди виж какво прави, а ако е много тъжен, развесели го!

Отишъл шутът при краля, седнал в краката му и понеже знаел причината за неговата мъка, рекъл:

— Най-напред трябва да те упрекна, че отстъпи от вековните правила, съблюдавани от всички крале, които уважават себе си...

— Какви правила? — неохотно го прекъснал кралят.

— Да се съветват с шутовете си за всяка по-важна работа. Ако беше възложил на мене да покажа на гостите златната лисица, залагам си главата, че тези велики монарси, князе и велможи наистина щяха да я видят и да ѝ се възхищават, макар че я нямаше в клетката.

— Как могат да видят нещо, което го няма?

— Май не си чел приказката за новите дрехи на краля. Иначе щеше да знаеш, че бих постъпил като онзи умник, дето облякъл краля в несъществуващи дрехи, а всички мъдри, прочути и благородни господари ги виждали и се възхищавали, защото никой не искал да го сметнат за глупак. Умникът казал, че тези особени дрехи не ги виждат само глупавите хора. За тях кралят е гол. Затуй ти казвам, че не само щяха да видят лисицата в празната клетка, ами най-добрите ловци дори щяха да спорят на колко години е. Но понеже станалото вече не може да се поправи, ще ти дам един съвет: не се ядосвай и не тъжи,

ами легни да спиш. А за да заспиш по-бързо, ще ти разкажа приказката за железния вълк.

Кралят обаче не пожелал да слуша тази интересна приказка, отпратил шута и продължил да се ядосва.

Честно казано, всеки крал би се ядосал, ако понесе такава загуба. Защото златната лисица освен че била единствена по рода си в целия свят, имала една чудна дарба — всичко, върху което кихнела, се покривало с дебел златен слой и смело можело да мине за чисто злато. За това ценно качество кралят не бил казал никому, но го използвал много умело и практично. В пълна тайна той заповядал на управляващия монетния двор да сече сребърни монети, подобни на дукатите, и като ги посипвал с тютюн, ги подхвърлял в клетката на лисицата. Раздразнена от миризмата на тютюна, тя кихала върху обикновените сребърни монети и ги позлатявала. Кралят пускал тези лисичи дукати в обръщение като истински и така тайно и хитро забогатявал. Та няма нищо чудно, че се ядосвал и тъгувал, като изгубил такава лисица.

На другия ден кралят се посъвзел и започнал да се пита по какъв начин е избягала лисицата.

„Някой ѝ е отворил клетката — размишлявал той, като се удрял с юмрук по челото, та да мисли по-добре. — Ако можеше без чужда помощ да излезе от клетката, тя отдавна щеше да го направи толкова мразеше тютюна. Да, някой ѝ е отворил клетката и я е пуснал. Но кой и защо?“

Докато си блъскал главата и се мъчел да разгадае тайната, която толкова го измъчвала, кралят чул, че се чука на вратата, а после и ласкавия глас на жена си, която го викала да обядва. Изведнъж нещо го жегнало. Скочил и извикал със страшен глас:

— Ах, предателска жено! Значи ти ми отмъщаваш за това, че преди година не ти дадох пари за нова рокля, и си пуснала лисицата! Никой друг не може да го направи, защото само ти имаше ключ от клетката.

Кралицата пребледняла и онемяла, възмутена от несправедливите обвинения, а кралят тържествуващо извикал:

— А, видя ли? Пребледня и онемя от страх, че разкрих престъплението ти. О, ще пребледнееш още повече, като научиш какво наказание ще ти измисля за злото, което ми стори!

И той заповядал тозчас да я оковат и да я затворят в тъмното и мрачно подземие.

Седяла клетата кралица в подземиеето и проливала сълзи, защото се досещала, че принцът е откраднал ключа от клетката и без да иска, е улеснил бягството на лисицата. Кръв капела от сърцето на майката — не можела горката да реши дали да защити своето достойнство, като обвини сина си, или да страда заради неговото провинение и да го спаси от суровото наказание, което кралят несъмнено щял да му определи. След дълго колебание решила да спаси сина си, защото много го обичала.

А принцът след бягството на лисицата станал кротък и послушен като никога. Нито нещо ще счупи, нито бърза за игра, само седи в стаята си над книгата и уж учи, а всъщност със свито сърце размишлява какво ще стане, когато баща му научи, че той е пуснал лисицата.

Когато чул, че кралят обвинява за това майка му и че я е затворил в подземиеето, докато измисли за нея наказание, принцът така се притеснил, че не можел нито да яде, нито да спи.

Искало му се да изтича при баща си, но страхът от наказанието му връзвал краката и езика, а лекомислеността му го карала да се надява, че може би всичко някак си ще се размине. Чак когато кралят в необуздания си гняв осъдил жена си на смърт, принцът отишъл при него и честно си признал вината.

Кралят се ядосал на сина си още повече отколкото на кралицата.

— Извършил си двойно престъпление! — крещял той, като си скубел брадата. — Пуснал си лисицата и което е още по-лошо, ме принуждаваш, като освободя кралицата, да призная пред целия свят, че съм сгрешил. А знаеш ли, че кралете и владетелите не грешат, дори и да...

— ... са сгрешили — подсказал му със сериозен тон шутът, който седял в краката на краля. — Какво ще си помислят поданиците за крал, осъдил на смърт собствената си жена за престъпление, което не е извършила?

— Прав си — съгласил се кралят, — затова нека умрат и двамата.

— Може и така — съгласил се шутът, — но кой ще ти гледа домакинството, като убиеш жена си? Кой ще те закърпи, ще те опере и

ще ти стотви така, както обичаш? Докато друга жена се научи да ти угажда, ще залинееш, господарю!

— Е, добре — въздъхнал кралят, — тогава какво да правя с този негодник, който ме разори?

Шутът го погледнал с тревога — той не знаел за способността на лисицата да позлатява предметите и се изплашил да не би кралят да е мръднал.

— Иди да спиш, кралю — рекъл. — Почини си, за да се успокоиш и да си възвърнеш разсъдливостта и проникателността. Спи спокойно, а аз ще пазя принца да не избяга.

Най-сетне кралят отишъл да спи, а шутът посъветвал принца:

— Бягай, докато си още жив! Дори кралят да не те осъди на смърт, боят и изгонването от страната не ти мърдат.

Дал му всичките пари, които имал у себе си, и го извел от двореца през един само нему известен таен изход в откритото поле.

— Върви по широкия свят и навсякъде питай за златната лисица! Сигурно ще я намериш: тя ще ти се отблагодари за това, че без да искаш, сий върнал свободата. Зная, че животните не забравят нито злото, нито доброто, което са им сторили хората.

Поблагодарил принцът на шута, помолил го да поздрави майка му и да ѝ се извини от негово име, задето ѝ е причинил толкова неприятности, и тръгнал по широкия свят.

Като се озовал извън границите на бащината си държава, принцът започнал да си търси някаква работа, тъй като вече бил изял парите на шута. Търсел, но понеже не бил кой знае колко учен и не знаел никакъв занаят, му било трудно да си намери по-добре платена работа. За да не умре от глад, трябвало да бели картофи или да пасе селските свине. Но нали бил кралски син — и за това не го бивало кой знае колко. Разпитвал всички къде може да намери златната лисица и хората го мислели за побъркан. А е известно, че такъв човек може да създаде сума ти грижи на околните. Нищо чудно, че само след няколко дни го отпращали, като подигравателно го съветвали в други страни да търси мечтаната златна лисица. И принцът вървял по-нататък. Търсел лисицата по градове и села, гори и планини, но безуспешно.

Накрая дотам я докарал, че веднъж, гладен, изморен и дрипав, седнал на един крайпътен камък и горчиво заоплаквал злочестата си съдба.

Тогава до клетника се приближила една старица и го попитала защо плаче. Без да разкрива кой е, кралският син ѝ разправил как цяла година се скита немил-недраг по света и напразно търси златната лисица.

— Ако се съ согласиш да служиш една година при мене, ще ти дам нещо, с което ще можеш да я извикаш.

Зарадвал се принцът, изтрил съ лзите си и бодро тръгнал подир нея към къщата ѝ, скрита сред гъстите дървета на близката гора. След като го нахранила, старицата му казала, че е добра вълшебница и помага, колкото може, на хората в техните беди и неволи.

— Често ми се случва — рекла тя — да навестявам болни и самотни старци и да оставям къщата без надзор. Ще ми помагаш в стопанството, при събирането на билки и ще пазиш къщата, докато ме няма. Ще ти платя така, както ти обещах.

Работел принцът при старицата и се чувствал добре. Работата не му тежала, защото стопанството не било голямо: няколко гълъба, няколко кокошки и една-единствена крава. В къщата имало само най-необходимите инструменти, а в килера — някакъв дъбов сандък, обкован с желязо. Той нямал нито заключалка, нито катинар; съдържанието му пазела само една паянтова скоба с пъхната в нея клечка. Видът му бил такъв, сякаш в него нямало нищо ценно, но колкото пъти старицата излизала от къщи, винаги заръчвала на принца зорко да бди някой да не отвори сандъка.

— Ако в случай на пожар или наводнение съседите ни се притекат на помощ — поучавала го тя, — нека спасяват каквото могат, но не им позволявай дори да се докосват до този сандък. Нека изгори или да потъне заедно с това, което съм затворила в него.

Принцът служил при старицата единайсет месеца, вече карал дванайсетия и нито веднъж не бил чувал от нея упрек или недоволство, а само похвали за усърдната си и прилежна работа.

Оставали само девет дни до уречения срок и до обещаната заплата, когато при старицата дошла една бедна жена и я помолила да спаси тежко болната ѝ дъщеря, която лежала с треска.

— Далече ли е вашата къща? — попитала старицата.

— Ох, далече е, далече е — завайкала се жената. — Тичах до вас толкова бързо, колкото може да тича една майка, за да спаси детето си, и въпреки това бях на път два дни и две нощи.

— Не зная дали ще имам сили да измина такъв път с моите стари нозе — притеснила се старицата. — Но не мога да оставя болен човек без помощ, затова ще дойда с тебе. Все някак ще се довлека...

Вълшебницата оставила, както обикновено, кралския син да пази къщата ѝ и сандъка и тръгнала с онази жена да лекува дъщеря ѝ.

Минали ден, втори, пети, а тя не се връщала. Разтревожил се принцът. „Може да ѝ е станало лошо по пътя, може изобщо да не се върне“ — размишлявал обезпокоен той. От притеснение му се струвало, че времето минава бавно, и работата не му споряла. Мотаел се по двора, ходел без работа из къщи, надничал в килера. От скука се опитвал да отгатне каква ценност е скрита в Дъбовия сандък и защо старицата му заръчала да го пази като зеницата на окото си.

„Нищо друго — мислел си — освен дукати. В такъв голям сандък кой знае колко много ще има. Но какво ме интересува това. То си е нейна работа.“

След малко обаче си задал въпроса, защо старицата му заръчва да пази зорко сандъка, а същевременно не му позволява да го спаси в случай на пожар или наводнение. Какво ли може да има там?

„Ами ако старицата вече не се върне? Тогава кой ще ти плати за работата?“ — пошепнал му някакъв зъл вътрешен глас тази нелепа мисъл.

— Ха, че веднага бих взел поне този сандък. Все ще се намери кой да го купи — отвърнал принцът неизвестно на кого — на себе си или на злото, което го накарало да се усъмни в завръщането на старицата.

Ала щом някаква безразсъдна мисъл мине през ума на човек със слаба воля, тя бързо го тласка към необмислени постъпки. Та и момъкът, без да си дава сметка, че върши нещо в своя вреда, се приближил до сандъка, за да се увери ще може ли да го вдигне, ако му се наложи. Вдигнал го и се смаял — сандъкът бил лек като перце.

„Какво е това, по дяволите? Магия ли е? Или съм станал толкова силен, че изобщо не чувствам тежестта на този голям, обкован с желязо сандък? Ами ако е празен? Трябва да видя. Само лекичко ще откряхна капака. Никой няма да забележи, а и в края на краищата на кого ще попречи невинното ми любопитство?“

След като решил така, извадил пръчицата от скобата, с която се затварял сандъкът, внимателно повдигнал капака... и се вцепенил от

ужас. Отвътре започнало да излиза някакво безформено чудовище със зли, хитри очи и подигравателна усмивка.

Принцът не знаел човек ли е това или призрак, тъй като, щом се посъзвел и понечил да го напъха обратно в сандъка, усетил, че гнусното и смрадливо тяло минава като вода между пръстите му, без да губи формата си.

Когато противното същество излязло от сандъка и тръгнало към вратата, момъкът му преградил пътя. Но то така го блъснало, че паднал на земята и силно се ударил. Чудовището се измъкнало от къщата с подигравателен кикот, а принцът, похлипвайки от болка и страх какво ще стане, когато старицата се върне и научи всичко, излязъл на двора, седнал на пейката пред къщата и започнал да размишлява как да постъпи. Както си седял угрижен и потънал в размисли, усетил, че някой го докосва по рамото.

Скочил и що да види — пред него стои старицата и строго го гледа в очите. Понечил да ѝ каже какво е сторил, но тя му направила знак да мълчи и тъжно рекла:

— Зная какво си направил. Заради твоето любопитство пусна на свобода злото, което измъчва най-вече невинните хора. Унищожи моя дългогодишен труд, защото седем години се боря с това чудовище, докато го затворя в сандъка. То тепърва ще има да тормози хората, за да си навакса за времето, когато е било затворено. Ти също скоро ще почувстваш на гърба си ноктите му.

— Кое е това чудовище и какво зло може да ми стори? — попитал разтревожен момъкът.

— Чудовището, което пусна от сандъка, е клюката, одумването и клеветата, взети заедно — отвърнала му старицата. — А какво зло може да ти стори или по-скоро вече ти е сторило, сега ще научиш. Ето, не е минал и час, откакто си го пуснал, а вече на седем мили наоколо е успяло да разтръби на хората, че си кралският син, който откраднал от баща си златната лисица, продал я за много пари и след като ги прахосал за разгулен живот, за да избегне наказанието, обвинил родната си майка в извършената от него кражба. А когато кралят затворил невинната кралица в подземие, ти си бил откраднал от спалнята скритите под възглавницата ѝ скъпоценности. Сега говорят, че си се скрил при мене, без да кажеш кой си, и чакаш нещата да

утихнат, а после си щял да започнеш спокойно и безопасно да ползваш плодовете на престъплението си.

— И ти вярваш на тези гнусни клюки и клевети? — отчаяно простенал принцът.

— Аз не вярвам, понеже съм вълшебница и знам как стоят нещата, но въпреки това трябва да те отпратя без обещаната заплата за времето, което си работил при мене. А жалко, защото още утре щеше да видиш златната лисица.

— Какво да правя, къде да отида, кой ще ми даде работа и покрив над главата, щом заради това отвратително чудовище в цялата околност ме смятат за злосторник и престъпник? Или ще се удавя, или ще се обеса — изпаднал в отчаяние момъкът.

— Не плачи и не се отчайвай! — сурово му рекла старицата. — Сълзите и стенанията няма да те избавят от бедата, а по-скоро ще я утежнят. Помисли си какво би станало, ако заради несправедливите клюки се самоубиеш. Тогава ще видиш как това чудовище тържествува, че те е унищожило напълно. Задъхано от радост, то ще доказва на всички, пред които те е очернило или е искало да те очерни, че е говорело истината и само истината за тебе, а тя е била толкова жестока, че те е смазала, съкрушила и заличила от лицето на земята.

— Тогава какво да правя? — безпомощно попитал принцът.

— Трябва смело да гледаш хората в очите, да презираш клеветниците, да ги клеймяваш като лъжци и с честния си труд да принудиш клеветническите брътвежи сами да замлъкнат. Аз ще ти помогна. Ще отидеш при по-голямата ми сестра, която живее в съседната държава и също е добра вълшебница. Тя е сурова, но много умна и справедлива жена. Ще ти дам писмо до нея, за да те приеме на служба и да знае каква работа да ти даде.

Изписала старицата с едри четливи букви един доста голям лист хартия, сгънала го на четири и го подала на момъка.

— Ето ти писмото до моята сестра. Внимавай да не го изгубиш, защото без него няма да те приеме на служба, а и да те приеме, няма да знае каква работа да ти даде.

Поблагодарил ѝ принцът и скрил писмото в пазвата си. Вълшебницата му дала храна за из път, пожелала му успех и го изпроводила.

Вървял момъкът месец, два и най-сетне, капнал от умора от продължителния и тежък път, стигнал до къщурката на онази вълшебница. Тя го приела доста хладно, а след като прочела писмото, го попитала:

— Е, как мислиш, момко, ще се справиш ли с работата, която по съвета на сестра ми трябва да ти дам?

— Не зная какво ще ми заповядаш да правя, добра госпожо — рекъл той, — но ще вложа цялото си старание, за да сте доволна от мене.

— Дали съм добра или лоша, това още не знаеш — промърморила вълшебницата. — Само не си мисли, драги, че с тия похвали ще ми хвърлиш прах в очите. Носеше незапечатано писмо от сестра ми, а това значи, че сигурно си го прочел. Тогава трябва да знаеш за каква работа говоря.

— Не съм чел писмото — кипнал принцът. — Защо ме обвинявате в такова нещо?

— Защото сестра ми пише, че си страшно любопитен и това ти е създало много грижи — отвърнала вълшебницата. — Но щом наистина не си го прочел, значи вече си започнал да се отучваш от този лош навик. Знай, че прекаленото любопитство кара някои по-нетактични хора да си врат носа навсякъде. Ако освен това са и бърбурци, те започват да се хвалят, че всичко знаят, че за всичко са чували и плещят каквото им дойде на езика. А техните клюки тозчас се превръщат в одумвания, често дори в клевети и причиняват злини на някой съвсем невинен човечец. Като поработиш при мене, ще се научиш как трябва да се бориш с клюкарите и клеветниците.

На другия ден, щом се зазорило, вълшебницата събудила кралския син и му възложила много странна работа. Дала му меката пухена възглавница, на която спял, изпроводила го в широкото поле и му заповядала:

— Щом видиш, че съм си влязла вкъщи и съм затворила прозорците, разпори възглавницата и изгърси от нея пуха. Ще изчакаш, докато вятърът го разнесе из полето, ще го събереш и пак ще напълниш с него възглавницата. Но запомни — до вечерта пухът трябва да бъде събран, а възглавницата не трябва да си личи, че е разпаряна.

След тези думи старицата мушна в джоба на момъка игла с вдянат конец и си отишла.

Здравата поработил кралският син, тичал, навеждал се безброй пъти, докато криво-ляво събере пръснатия из полето пух. А как се измъчил, докато зашие възглавницата! Понеже не умеел да шие, избол си пръстите и дланите! Върнал се вкъщи чак след залез слънце изморен, измъчен и прегърбен, тъй като от непрекъснатото навеждане не можел кръста си да изправи. Вълшебницата огледала възглавницата, премерила я на ръка, смъррила го, че липсва пух и че защитото много си личи.

— За такава работа — рекла — няма да получиш нито обяд, нито вечеря, а само парче сух хляб.

Изял принцът хляба, поплакал си и отишъл да спи.

На другия ден старицата го събудила, но не на разсъмване, а когато слънцето вече силно приличало. Напоила го, нахранила го, дала му едно парче сапун и му заповядала да отиде до кладенеца, да се съблече и да се измие. Сетне го извикала, намазала го целия с някакъв смрадлив мехлем и го изгонила в полето, като му рекла:

— Преди залез слънце трябва да се върнеш чист като сълза. Мръсен няма да те пусна в къщата си, ще спиш на Двора.

Измъчил се кралският син, докато криво-ляво свали засъхналата от слънцето мръсотия. Вълшебницата го била изгонила на полето, без да му даде сапун и пешкир. А там като напук нямало нито поточе, нито поне локва. Принцът изстъргал мръсотията от тялото си с остри камъчета, изтрил я с пясък и я измил със сълзите, които проливал, защото почистването му причинило немалко болки.

Когато преди залез слънце ни жив, ни умрял застанал на прага на къщата, вълшебницата го огледала и му се скарала, че не се е измил, както трябва, но го пуснала вътре и му дала да яде.

И така цяла година, ден след ден момъкът или събирал пръснатия по полето пух, или се миел и чистел от мръсотията. Когато до изтичането на службата му оставал един час, вълшебницата го попитала:

— А ти, драги момко, защо никога не ме попита с каква цел ти заповядвах да вършиш такава на пръв поглед никому ненужна работа?

— Непрекъснато бях толкова зает, че няхах време да проявя любопитство — искрено си признал принцът.

Усмихнала се вълшебницата, погалила го добродушно по главата и рекла:

— След малко ще се разделим и не искам да мислиш, че напразно съм те мъчила с такава трудна и неприятна работа. Сега ще ти обясня защо ти заповядвах най-напред да разпиляваш, а после да събираш пуха от възглавницата. Искях да разбереш с каква лекота, като пух, се разпространяват лекомислените думи на клюката и на одумването и колко трудно е да ги събереш всичките, та и следа да не остане от тях. Така стоят нещата и с калта от клеветата, хвърлена върху човека. Колко ще изстрада, ще се намъчи и ще преживее такъв клетник, колко време ще изгуби да се влачи по съдилищата, докато се очисти от несправедливо приписваните му дела и намерения! Като ти давах работата, исках на собствения си гръб да почувстваш злото, което клюкарите причиняват на хората. Освен това ти сам се убеди, че най-хубавото лекарство за прекаленото любопитство е работата. Надявам се, че няма да забравиш този урок.

— О, да, разбира се, няма да го забравя — горещо я уверил принцът.

— Ела сега с мене до килера — рекла с усмивка вълшебницата. — Ще ти дам нови, хубави дрехи и онова нещо, което трябваше да получиш от сестра ми за работата си при нея.

Речено-сторено. Пременила тя богато момъка. Сетне извадила от една златна кутия неугледна брезова свирка и му я подала.

— Утре, когато вече ще си далече от моята къща, свирни с нея и златната лисица тоз час ще се яви пред тебе.

Сбогувал се принцът с вълшебницата. На другия ден, още в зори, си тръгнал. По пладне стигнал в някаква гора, извадил свирката от пазвата си и силно я надул. Още не било отзвучало ехото от не особено мелодичните звуци на свирката, а златната лисица се появила пред него усмихната и рекла:

— Здравей, мили принце! Много години не сме се виждали, но навярно неведнъж сме мислели един за друг.

— О, да, прекалено често мислех и си спомнях за тебе...

— Като съдя по тона, с който го казваш — прекъснала го златната лисица, — виждам, че не си спомняш за мене с голяма благодарност. Затова пък аз винаги си спомням с много добро чувство за тебе, защото, макар и без да искаш, ми върна свободата.

— А колко тревоги и ядове имах заради това! — въздъхнал момъкът.

— Зная, зная — съчувствено се съгласила лисицата. — Та нали цяла година свраките и врабчетата за нищо друго не говорят, освен за твоите приключения и страдания, но ти не мисли и не си спомняй за тях, защото не си струва да се огорчаваш от злото, което вече е минало — по-скоро се пази и гледай да не се върне... Но ние тук, принце, си говорим за това, което е било, а не за онова, което ще стане. Извика ме и бих искала да зная с какво мога да ти помогна?

— Моля ти се, върни се с мене при баща ми!

— Какво? Доброволно да се откажа от свободата си и да отида в клетката? — възмутила се лисицата. — Докато съм жива, няма да постъпя така глупаво. Пък и я ме погледни! Вече не съм златна като преди, ами една рижа, не особено ценна лисица.

— Вярно бе! Какво е станало с тебе? Защо вече не си златна? — учудил се принцът.

— Помолих нашия магьосник, защото и ние като хората си имаме разни чудотворци, да ме превърне в обикновена лисица. Заплатих му за това шейсет гъски, сто кокошки и четирийсет патици. Известно е, че за чудесата трябва да се плаща — въздъхнала лисицата, — но сега съм спокойна. А преди това колко алчни за злато хора ме преследваха!

— Ами тогава за какво си ми? Сега как ще се върна при баща си? — разтърсил се принцът. — Мислех си, че като те помоля, ще влезеш обратно в клетката и баща ми ще ми прости.

— Не се отчайвай — успокоила го лисицата. — Ще му намеря нещо по-интересно, нещо, което ще заслужава по-голямо възхищение от мене. Вече имам наум някого и смятам, че негова милост, ако му се плати добре, ще се съгласи доброволно да отиде в робство.

— За кого говориш? — заинтересувал се момъкът.

— Сега ще научиш — усмихнала се лисицата.

Завела тя принца на една голяма горска поляна, където спокойно пасели различни животни, и тържествено им рекла:

— Слушайте каква новина ще ви съобщя! Който от вас се съгласи доброволно да отиде в робство да вкуси от всички житейски наслади и без да работи, да има ядене и пиене до насита, нека дойде

при мене и ще го позлатя от главата до петите. Чувате ли, целия ще го позлатя!

Всички животни, малки и големи, силни и слаби, представителни и невзрачни, отвърнали на поканата на лисицата с презрително мълчание или с подигравателен съвет:

— Ами тогава ти се продай в робство, умнице!

Само магарето, което си пасяло до елена, спряло да хрупа, приближило се до тях и недоверчиво попитало:

— Каза, че който се съгласи доброволно, хм, да де, знаеш за какво, ще яде, ще пие и ще се весели, без нищичко да работи, а освен това ще го позлатиш от главата до петите... Истина ли казваш или лъжеш?

— Аз да лъжа? — възмутила се лисицата. — Щом не ми вярваш, попитай този красив принц, който стои до мене, и той ще потвърди, че говоря истината.

Момъкът не бил много сигурен, че може да гарантира за лисицата, и за да не разбере магарето, я попитал на френски наистина ли може да извърши такова нещо. Освен това се усъмнил може ли златно магаре действително да представлява някаква изключителна ценност.

— Предпочитам златен елен или поне заек.

— Какво говориш, кралски сине! — прошепнала му лисицата. — Чувал ли си някога за златно магаре? Разбира се, че не си. Не само ти, ами нито един човек не е виждал и не е чувал за такова нещо. Това ще бъде единствен по рода си екземпляр в целия свят. Ама че ще се зарадва баща ти, когато му покажеш това чудо невиджано!

— Е, добре — съгласил се момъкът, — но как ще го позлатиш?

— Дребна работа — засмяла се лисицата, — запазила съм си правото да се възползвам веднъж от предишната си способност, върху каквото кихна, веднага да се покрие с дебел златен слой. За да си запазя тази способност, макар и само за еднократна употреба, заплатих на нашия магьосник допълнително пет тлъсти гъски, но не се скъпих, защото предчувствах че ще се срещна с тебе и ще мога да ти се отблагодаря.

— Добре, хайде, позлатявай го тоя глупак! — махнал с ръка принцът.

Лисицата веднага се заловила за работа. Старателно кихала върху магарето от главата до опашката, а когато след малко великолепната му лъскава козина блеснала, гордо попитала кралския син:

— Е, кажи ми сега откровено, може ли някой човек да извърши такова нещо?

— Няма на света златар, който да може така старателно и почтено като тебе да извърши възложената му работа — съгласил се момъкът.

Лисицата се обърнала към магарето и му рекла:

— Тичай до езерото да се огледаш! Ще се убедиш, че не съм те излъгала, като ти казах, че ще те позлатя.

Помъкнало се магарето към езерото и като зърнало в неговата огледална повърхност своето отражение, заревало от гордост и радост, че изглежда толкова добре.

В това време лисицата се сбогувала с момъка.

— Направих каквото бях обещала, отблагодарих ти се и смятам, че мога да си вървя. Когато вече си бъдеш у дома, кажи на баща си, че магарето може да позлати всичко, до което се докосне с опашка. Замалко да забравя да взема свирката, с която ме извика. Дай ми я, за да съм сигурна, че няма да ме извикаш втори път.

След като взела свирката, лисицата се изгубила в гората, а принцът възседнал златното магаре и се запътил към къщи.

Чудели се и се маели хората при вида на ездача, възседнал такова необикновено животно. Вестта, че принцът се връща вкъщи на златно магаре, стигнала до ушите на краля още преди синът му да е пристигнал. Радостен от завръщането на сина си (та нали независимо от всичко той бил наследник на трона) и от това, че му носят такъв великолепен подарък, кралят наредил да се устрои тържествено посрещане. Когато принцът влизал в замъка, почнали да стрелят оръдия, да бият барабани и камбани.

— Ах, как ме посрещат! — трогнало се магарето, като мислело, че тези почести са за него.

А когато момъкът го въвел в тронната зала и го предал в ръцете на възхитения си баща, кралят от радост, че има такова необикновено магаре, чак се разплакал, а после запляскал с ръце и се радвал като дете. Но настроението му малко се поразвалило, когато принцът

заявил, че магарето с едно махване на опашката може да позлати всичко, до което се докосне.

„Този мой син все ще развали работата. Защо глупакът му с глупак не ми каза това насаме — мислел си той, — а трябваше да го изтърси пред всички. Сега как ще подправям сребърните пари на дукати? А може би някой вече се е досетил?“

— Защо се умълча, милостиви господарю? — обезпокоил се шутът, който, както винаги, седял в краката на краля. — Нали щеше да произнасяш речта, която толкова старателно ти подготвих?

— Размишлявах — отвърнал кралят — как най-добре да използвам тази чудна способност на магарето, за която ми каза моят син, но нищо не ми иде наум. Та нали всичките ми прибори са златни или позлатени.

— О, кралю, о монархо! — извикал шутът, като скочил. — От името на преданите ти ласкатели, довереници, доносници и всякакви кариеристи, жадни за слава, почести и титли, те умолявам, заповядай да им позлатят главите. С това ще ги отличиш, ще ги наградиш, а същевременно ще опровергаеш слуховете, че тези знатни, почтени и благородни хора имат дървени глави.

— Хубава идея — похвалил го кралят, — защото наистина на най-верните ми слуги се полага някакво специално отличие за техния труд.

И ето, с блага усмивка до магарето се приближавали велможи, ласкатели, използвачи, кариеристи, двулични рицари, приклякали и подлагали главите си за позлатяване.

— О, колко достойни и великолепни изглеждате сега! — възхищавал се шутът, като ги почуквал с пръст по позлатените глави. — Вие ще дадете началото на ново поколение. Вашите деца ще бъдат златна младеж.

— А ти защо не си позлатиш главата? — попитал го кралят.

— А, не, милостиви господарю, на мене и на още неколцина, които не бързат да клекнат пред златното магаре, главите ни не стават за позлатяване.

— Е, правете каквото щете — промърморил малко зачудено кралят.

Той слязъл от трона си и тръгнал към залата, в която щял да бъде пирът в чест на принца.

На пира кралят преял и му станало лошо. Веднага го откарали в частно болнично заведение, където се лекувал дотогава, докато му стигнали парите да плаща на лекарите. След като му се свършили дукатите, трябвало да се върне и да се лекува в домашна обстановка. Ето защо не след дълго умрял. Тогави на трона се качил принцът, а първата заповед, която издал, за радост на шута, била да се изгонят всички притежатели на позлатени глави.

След това, помнейки опыта и знанията, придобити при по-старата възшебница, принцът издал закон да бъдат сурово наказани отявлените и непоправими клюкари. Те трябвало да разпарят възглавниците си, да разпиляват пуха по улиците и площадите, а сетне старателно да го събират и да го натъпкват обратно. На клеветниците пък заповядал да намажат тялото и лицето с катран, смесен с туткал и да бъдат държани под стража, докато не изстържат напълно с нокти от себе си тази мръсотия.

Ох, колко смях и подигравки отнесли наказаните по такъв начин клеветници и клюкари, но това било на хубаво, защото много скоро в тази щастлива страна не можело да се намери един клюкар и одумвач, а камо ли клеветник.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.